

T.C.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

RESİM BOLÜMÜ

EKOSİSTEM VE SANAT

DİPLOMA ÇALIŞMASI KAPSAMINDA HAZIRLANAN ARAŞTIRMA VE
UYGULAMA RAPORU

HAZIRLAYAN

Çağrı KESME

YÖNETEN

Doç. Muhammet TATAR

ERZURUM- 2024

İÇİNDEKİLER

GÖRSELLER DİZİNİ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZET.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA RAPORU

1.1.SANAT VE EKOLOJİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.1.1. Doğa	3
1.1.2. Çevre.....	5
1.1.3. Ekoloji	7
1.1.4. Ekosistem ve Biyolojik Çeşitlilik.....	8
1.1.5. Habitat ve Peyzaj.....	10
1.2. AĞAÇ TÜRLERİ VE KULLANIM ALANLARI	11
1.2.1. Biyometrik Ağaçlar	12
1.2.2. Modifiye Edilmiş Ağaçlar	12
1.2.3. Meşe Ağacı.....	14
1.2.4. Ceviz Ağacı	15
1.2.5. Akçaağaç	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.2.6. Zeytin Ağacı	16
1.2.7. Akgürgen	17
1.2.8. Karaağaç	18
1.3. DOĞANIN SANAT İLE BULUŞMASI	19
1.3.1 Eko Sanat İle İnsanın Doğaya Dönüşü.....	19
1.3.2.Eko Sanat Ve Değişim.....	19
1.3.3 Eko Sanat Ve Ekosistem	20
1.3.4 Çevresel Sorunlara Dair Sanatçı Yaklaşımları.....	20
1.4.SANATÇILARIN GÖZÜNDEN EKOLOJİK SANAT	22
1.4.1. Alaattin Kirazcı'nın "Ekolojik Sanat ve Organik Heykel Projesi"	21
1.4.2. Agnes Denes "Buğday Tarlası-Bir Yüzleşme"	24
1.4.3. Chikuunsai Tanabe IV Kaplan Bambu.....	25

İKİNCİ BÖLÜM
UYGULAMA RAPORU

2.1. UYGULAMANIN YAPILIŞ GEREKÇESİ	26
2.2. UYGULAMANIN DÜŞÜNSEL YÖNÜ	27
RESİMLER	29
KAYNAKÇA.	35
ÖZGEÇMİŞ.....	36

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Hans Haacke, Grass Grows(Çim Büyür),1967-1969	3
Görsel 2. Hamish Fulton, Manking Holes on the Pennie Way,1963	4
Görsel 3. Richard Long,A Line Made My by Walking, Bristol, 1967.....	5
Görsel 4. Lauren Berkowitz, Manna and Sustance, 2010.....	11
Görsel 5. Ağacın Bölgeleri	13
Görsel 6. Meşe Ağacı	15
Görsel 7. Ceviz Ağacı.....	15
Görsel 8. Akçaağaç	16
Görsel 9. Zeytin Ağacı.....	17
Görsel 10. Akgürgen.....	17
Görsel 11. Karaağaç.....	18
Görsel 12. Robert Smithson, 1969-1970, Sarmal dalgakıran, kaya, kayatuz ve toprak, Büyük Tuz Gölü, Utah.....	22
Görsel 13. Alaattin Kirazcı, Organik Heykel Projesi ,Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Kampüsü,2009.....	23
Görsel 14. Agnes Denes, Buğday Tarlasında Yüzleşme, New York ,1982.....	24
Görsel 15. Tanabe Chikuunsai,Kaplan Bambu (8 m Yükseklik) Odunpazarı Müzesi Eskişehir,2019.....	25
Görsel 16. Döngü I , Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024.....	28
Görsel 17. Döngü II , Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024.....	29
Görsel 18. Döngü III , Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024.....	30
Görsel 19. Döngü IV , Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024.....	31
Görsel 20. Döngü V , Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024.....	32
Görsel 21. Döngü VI , Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024.....	33

TEŞEKKÜR

Çalıőmaya baőladıđımdan beri benden emeğini ve desteğini esirgemeyen gerek uygulama gerek araştırma kısmında yardımcı olan Doç.Muhammet TATAR Hocama teőekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Doğa, yüzyıllardır sanatın konusu olmuş ve 1960'larda sanat pratiklerine yansıma biçimi değişmeye başlamıştır. Arazi sanatı (land art), çevre sanatı, ekolojik sanat hareketleri ortaya çıkmış ve bu hareketler ekolojik sorunları sanata dahil etmiştir. Doğa sanatın konusu olması ile birlikte "sanat nesnesi" ve "mekân" olgusu sorgulanmaya ve değişmeye başlamıştır. Sanatçılar, çalışmalarında doğayı başlarda mekân olarak kullansalar da zamanla çevre duyarlılığı, farkındalık yaratmak amaçlı ilerlemişlerdir. 2000'lerden itibaren ise ekolojik sanat ile antroposen çağının yansımalarını sanat pratiklerinde sıklıkla görmeye başlarız. Bu bağlamda sanatçılar üretimlerinde diğer sosyal bilim dallarından da yararlanırlar. Bu makalede, farklı dönemlerin doğaya yaklaşımının birbirinden farklarını Alan Sonfist, Nadav Kandev, Lauren Berkowitz, Alejandro Duran gibi ekolojik sanatta önemli çalışmalar yapan sanatçıların çalışmaları dâhilinde analiz etmeyi deniyorum.

Bu çalışma, tarihsel bir perspektif içinde sanatçıların doğayı sanat pratiklerinde nasıl ele aldıklarını ve günümüz sanatına nasıl yansıdığını incelemeyi amaçlar. Bilindiği gibi antroposen çağı; sanayi devrimi ile birlikte teknolojik gelişmelerin doğayı hızla ve geri döndürülemez bir şekilde etkilemesine dayanmaktadır. Son yüzyılda insanoğlunun çevre üzerindeki etkisi son derece büyümüş, atmosferdeki sera gazlarının konsantrasyonu önemli ölçüde artmış ve bu da hızlı iklim değişikliklerine neden olmuştur, Dünya sistemi üzerindeki insan etkisinin belirgin bir güç haline geldiğini vurgulayan Antroposen terimi, yalnızca doğa bilimleriyle sınırlı olmayan sosyal ve beşeri bilimleri de kapsayan dinamik bir etkileşim yaratmıştır (Maldonado'dan akt. Çakıroğlu, 2022: 25).

Bu durumda insanın doğa üzerindeki etkisinin sadece doğa bilimlerinin değil sosyal ve beşeri bilimlerin de konusu olduğunu söylemek mümkündür. Bilim insanları ve uzmanlar bozulan dengeyi kontrol altına almak ve iyileştirmek için çeşitli çalışmalar başlatmışlardır. Ancak bu çalışmaların yetersiz kaldığı ve kesin çözümler getirmediği görülmektedir. İnsanları bilinçlendirecek, farklı ve bakış açıları kazandırabilecek sosyal bilimlerin yanı sıra sanat üretimlerinin de etkili olabileceği düşünülmektedir. Öyle ki sanatçılar da bu ekolojik sorunları sanat çalışmalarına konu etmişlerdir. Sanatçıların doğayı bu ekolojik perspektiften ele almaya başlamaları 1960'lara kadar uzanır. Bu dönemde ekolojik sorunların yerel bağlamdan çıkıp küresel bir sorun olarak ele alınmasıyla sanatçılar doğayı sadece tasvir edecekleri bir nesne olarak görmemeye başlamışlardır.. (Güven Ak, 2021: 248).

2.1. UYGULAMANIN YAPILIŞ GEREKÇESİ

Diploma çalışmamın konusu olan ekosistem ve sanat konusunu hayata geçirmeden önce yaşadığım coğrafya da bulunan ormanlık araziler ve ağaç çeşitliliğinin çokluğu, aynı zaman da ağaç yetiştiriciliğinin de çok fazla olmasından ve ağaçlara olan ilgimden dolayı bu çalışmayı yapmaya karar verdim.

Dolayısıyla doğanın ve ağaç türlerinin sanatta olan yerini ve sanatta işlevinin yok sayılması, doğaya ve çevreye duyulan saygının eksikliğini yansıtabilir. Sanat, insan deneyimini ifade etmenin ve doğayla etkileşim kurmanın bir yolu olarak kullanılır. Ancak bazen modern sanat anlayışında, doğal unsurların değeri göz ardı edilebilir veya ikincil hale getirilebilir. Bir bakış açısına göre, ağaçlar gibi doğal unsurlar, insan etkileşimi olmadan sanatın içeriği veya aracı olarak görülebilir. Ancak bu bakış açısı, doğanın kendi başına değerini ve estetik önemini küçümseyebilir. Ağaçlar, sanatta sadece bir malzeme olarak değil, aynı zamanda ilham kaynağı, sembol veya doğayla ilişkinin bir yansıması olarak da kullanılabilir. Son yıllarda, çevresel bilinçlenme ve sürdürülebilirlik konularının önemi arttıkça, sanatın doğayla uyumlu bir şekilde nasıl etkileşime girebileceği üzerine daha fazla düşünce ve çalışma yapılmaktadır. Bu bağlamda, ağaçlar gibi doğal unsurların sanatta daha bilinçli bir şekilde kullanılması ve değerinin artırılması önemlidir. Bu, insanların doğayla daha derin bir bağlantı kurmalarına ve çevreye karşı daha fazla sorumluluk almalarına yardımcı olur.

Bu bağlamda, yapmış olduğum çalışmalarda tohumlar ve ağaçlar aracılığıyla doğanın gücünü, yaşamın devamlılığını ve insanın doğayla olan ilişkisini ifade etmek istedim. Bu semboller, izleyicilere derin anlamlar ve düşünceler sunar, doğal dünyayla olan bağlarını güçlendirir. Aynı zamanda çalışmamda kullandığım ağaç yaprakları ve meyveleri tohumdan meydana gelen ağacın serüvenini , bu ağaçtan tekrar meydana gelen yaprak ve meyvelerin ve bu meyvelerden oluşan tohumların ağaç olma servenini yaptığım çalışmalarda anlatmak istedim.

2.2. UYGULAMANIN DÜŞÜNSEL YÖNÜ

Projeyi uygulamayı düşündüğümde atölye hocamın bana önerdiği makale, tez ve bir takım konu başlıklarını okuyup araştırarak edindiğim bilgiler, doğanın büyüleyici gücü beni çok etkilemişti ve buradan araştırdığım, okuduğum bilgilerle sanat ve ağaç ilişkisine dikkat çekmek istedim. Ayrıca yaşadığım köy hayatı, ağaçlara karşı duyduğum sevgi ve yaşadığım bölgede bulunan ağaç çeşitliliği, ağaç yetiştiriciliği beni derinden etkilemiştir.

Edindiğim bu bilgiler, insanların doğa ve doğal dünya hakkında derinlemesine düşünmelerine ve doğa ile olan ilişkilerini derinleştirmelerine yardımcı olabilir. Ağaçlar ve ekosistemler, insanların doğal dünyayı anlamalarına , değer vermelerine ve doğaya karşı saygılı, anlayışlı davranışlar sergilemelerine ışık kaynağı olmasını istedim. Ve dolayısıyla yapmış olduğum bir çok çalışmamda kullandığım ağaç türlerini örnek verecek olursak kesme ağacı; genellikle uzun bir geçmişi ve hikayesi olan bir ağaçtır. Bu ağaç yıllar boyunca büyürken çeşitli olaylara tanıklık eder ve yaşamının izlerini gösterir. Bu nedenle, yaptığım eserde bulunan kesme ağacı, geçmişin izlerini taşır ve izleyicilere zamanın geçişini hatırlatır.

Defne ağacı ise sanatta mitolojik, sembolik, estetik ve kültürel anlamlarla önemli bir yer tutmuş, birçok kültürde ve tarihsel bağlamda önemli bir rol oynamıştır. Antik Yunan ve Roma dönemlerinde olduğu gibi, defne ağacı günümüzde de birçok kültürde önemli bir sembol olarak kabul edilir. Bu nedenle, defne ağacı sanatta kültürel ve tarihsel bağlamlarla ilişkilendirilmiştir.

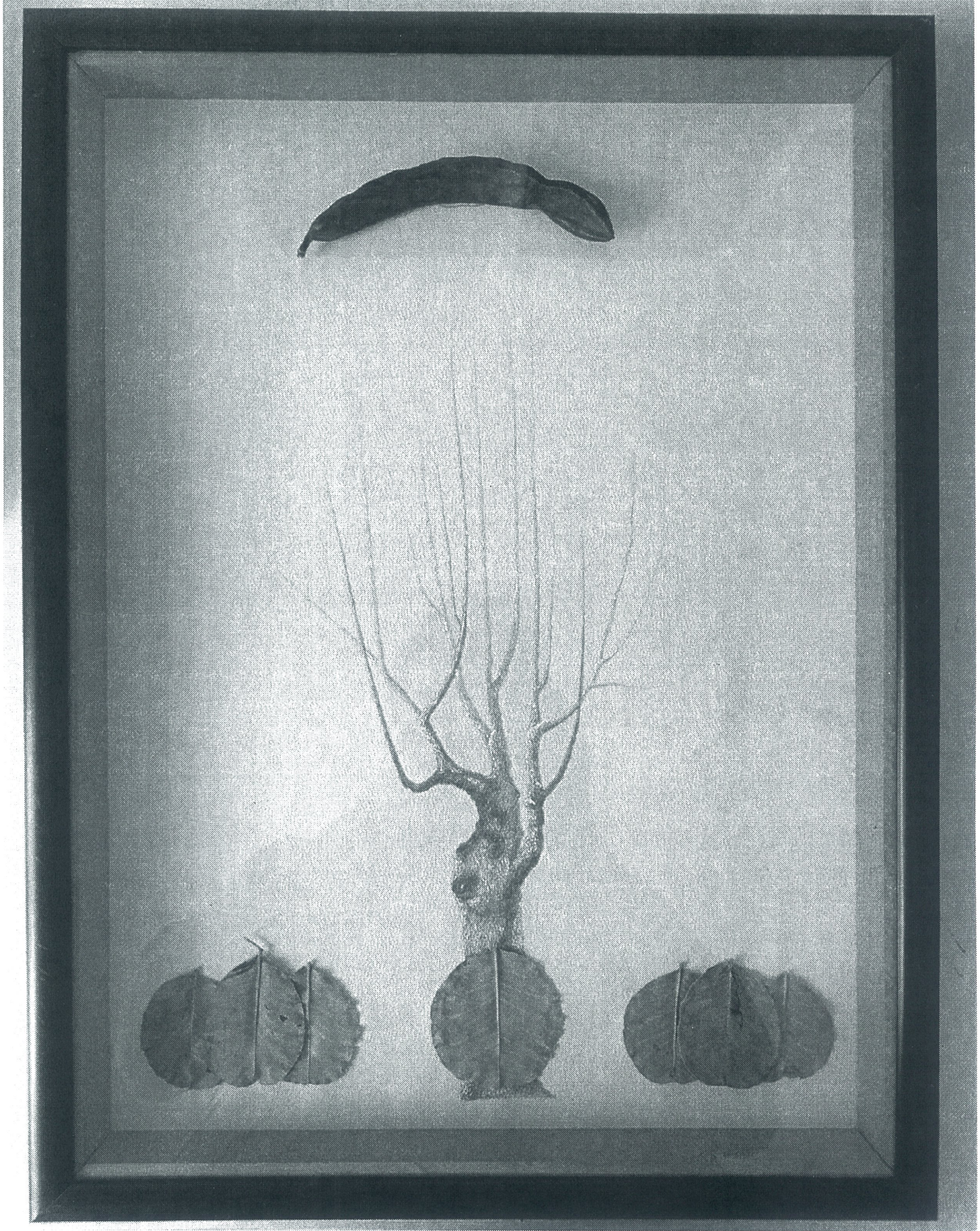
Selvi ağacı, Türkçede daha çok "selvi ağacı" olarak bilinir ve Latince adı "Cupressus" olan bitki cinsini ifade eder. Servi ağaçları, her zaman yeşil kalan ve kozalaklı ağaçlar grubuna ait olan uzun ömürlü bitkilerdir. Bu ağaçlar, genellikle ince, uzun ve konik bir şekle sahiptir. Yaprakları ince ve pulsu olup, dalları yukarıya doğru uzanır. Servi ağaçları, özellikle Akdeniz iklimine sahip bölgelerde yaygın olarak bulunur. Türkiye’de de sıklıkla görülen bu ağaç türü, dayanıklılığı ve uzun ömürlülüğü ile bilinir. Genellikle kuraklığa dayanıklı oldukları için sıcak ve kuru iklimlerde rahatça yetişebilirler. Servi ağaçları aynı zamanda kent peyzajında ve park alanlarında dekoratif amaçlarla da sıkça kullanılır. Bu ağaçlar tarih boyunca farklı kültürlerde çeşitli anlamlar yüklenmiş ve sembolik bir öneme sahip olmuştur. Eski Yunan ve Roma kültürlerinde servi ağaçları ölümsüzlüğü ve yaşamın devamlılığını simgelerdi. Bu nedenle mezarlıklarda ve anıt yerlerinde servi ağaçlarına sıkça rastlanır. İslam kültüründe de servi ağacı, mezarlıklarda kullanılarak ölümlü yaşam arasındaki geçişi ve sonsuzluğu temsil eder. Ayrıca servi ağaçları ahşap kalitesiyle de bilinir. Sert ve dayanıklı

odunu, mobilya yapımında, gemi inşasında ve çeşitli el sanatlarında kullanılır. Bu özellikleri sayesinde hem ekonomik hem de kültürel açıdan değerli bir ağaç türüdür. Özetle, selvi (servi) ağacı, hem doğal güzelliği hem de derin sembolik anlamları nedeniyle tarih boyunca önemli bir yer edinmiş bir ağaç türüdür. Hem peyzaj mimarisinde hem de kültürel ve dini alanlarda özel bir yere sahiptir.

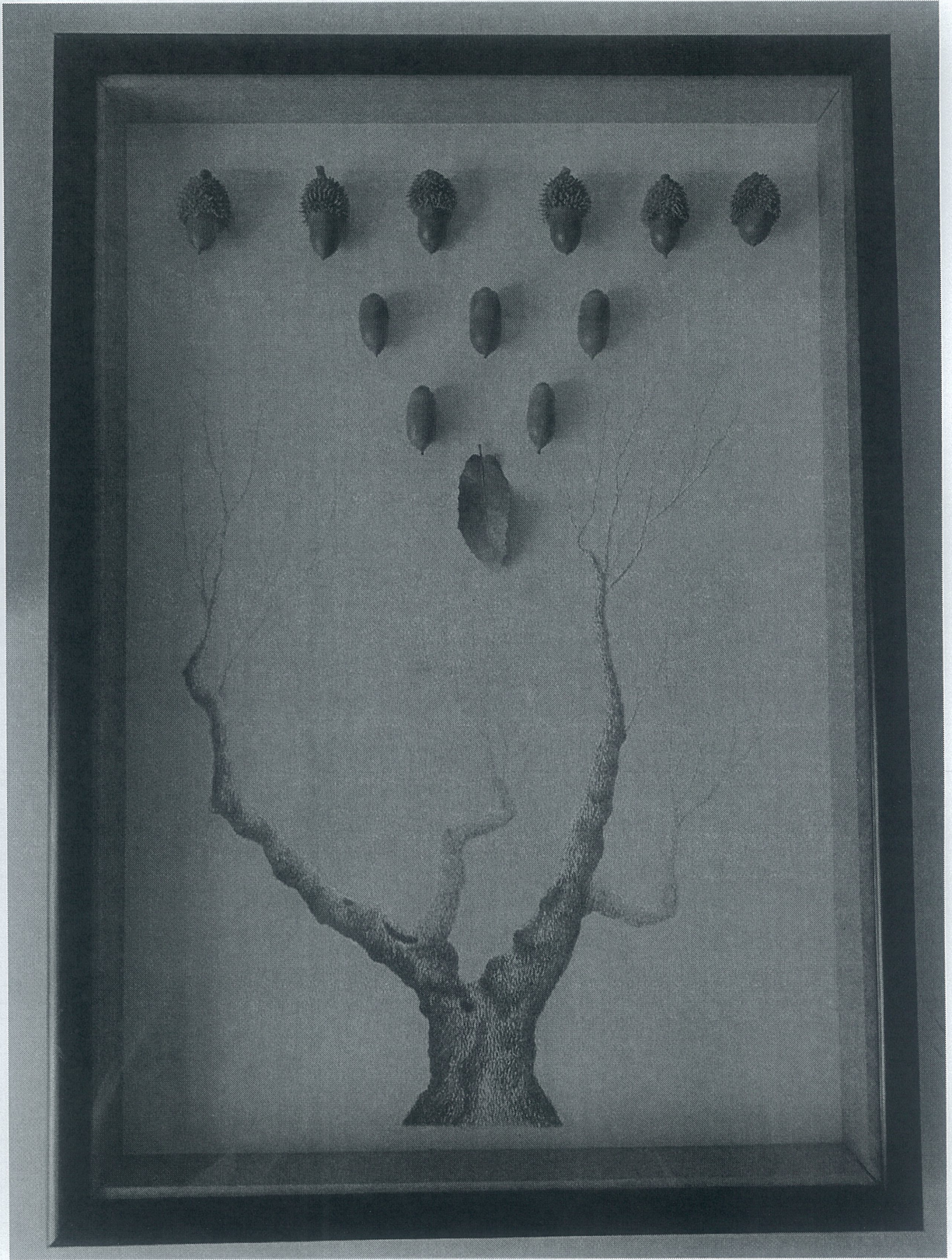
Harnup ağacı, bilimsel adıyla *Ceratonia siliqua*, Akdeniz iklimine özgü ve baklagiller familyasından olan bir ağaç türüdür. Bu ağacın ekolojik, ekonomik, besin ve kültürel açıdan önemli anlamları vardır. Ekolojik olarak, harnup ağacı kurak ve yarı kurak bölgelerde erozyonu önler ve toprak kalitesini artırır. Derin kök sistemi sayesinde su dengesini sağlar ve biyolojik çeşitliliği destekler. Ekonomik olarak, meyveleri gıda ve ilaç sanayisinde kullanılır. Keçiboynuzu tozu ve özü, doğal tatlandırıcı ve kakao alternatifi olarak değerlidir. Ayrıca, çekirdeklerinden elde edilen zambak, çeşitli endüstriyel uygulamalarda kullanılır. Besin değeri açısından, harnup meyveleri doğal şeker kaynağıdır ve düşük glisemik indekse sahiptir. Yüksek lif içeriği sindirim sistemine faydalıdır ve uzun süre tok tutar. Ayrıca kalsiyum, potasyum, magnezyum ve demir gibi mineraller bakımından zengindir. Kültürel ve tarihsel açıdan, harnup ağacı özellikle Akdeniz bölgesinde geleneksel olarak besin ve şifa kaynağı olarak kullanılmıştır. Hem doğa koruma hem de ekonomik değeri nedeniyle harnup ağacı, bölgedeki toplumlar için önemli bir yere sahiptir.

Bir diğer ağacımız olan andız ağacı, Türk sanatında kültürel, mitolojik ve sembolik anlamlarla önemli bir yer işgal eder. Bu ağaç, Türk kültürünün ve halk inancının derinliklerine işaret eder ve sanatta çeşitli anlamlar taşır. Andız ağacı, Türk mitolojisinde kutsal bir ağaç olarak kabul edilir. Uluğ Bey'in ve Göktürklerin soyunu temsil eden ve kökleri yeraltında, dalları ise gökyüzünde olan bir ağaç olarak tasvir edilir. Bu nedenle, Türk mitolojisinde andız ağacı, kökleri geçmişe dayanan ve Türk kültürünün bir parçası olan önemli bir sembol olarak kabul edilir. Özetleyecek olur isek yaptığım çalışmalarımda ekosistem ve doğanın, ağaçların, tohumların, yaprakların ve bu ağaçların meyvelerinin sanatla olan ilişkisini vurgulamak istedim.

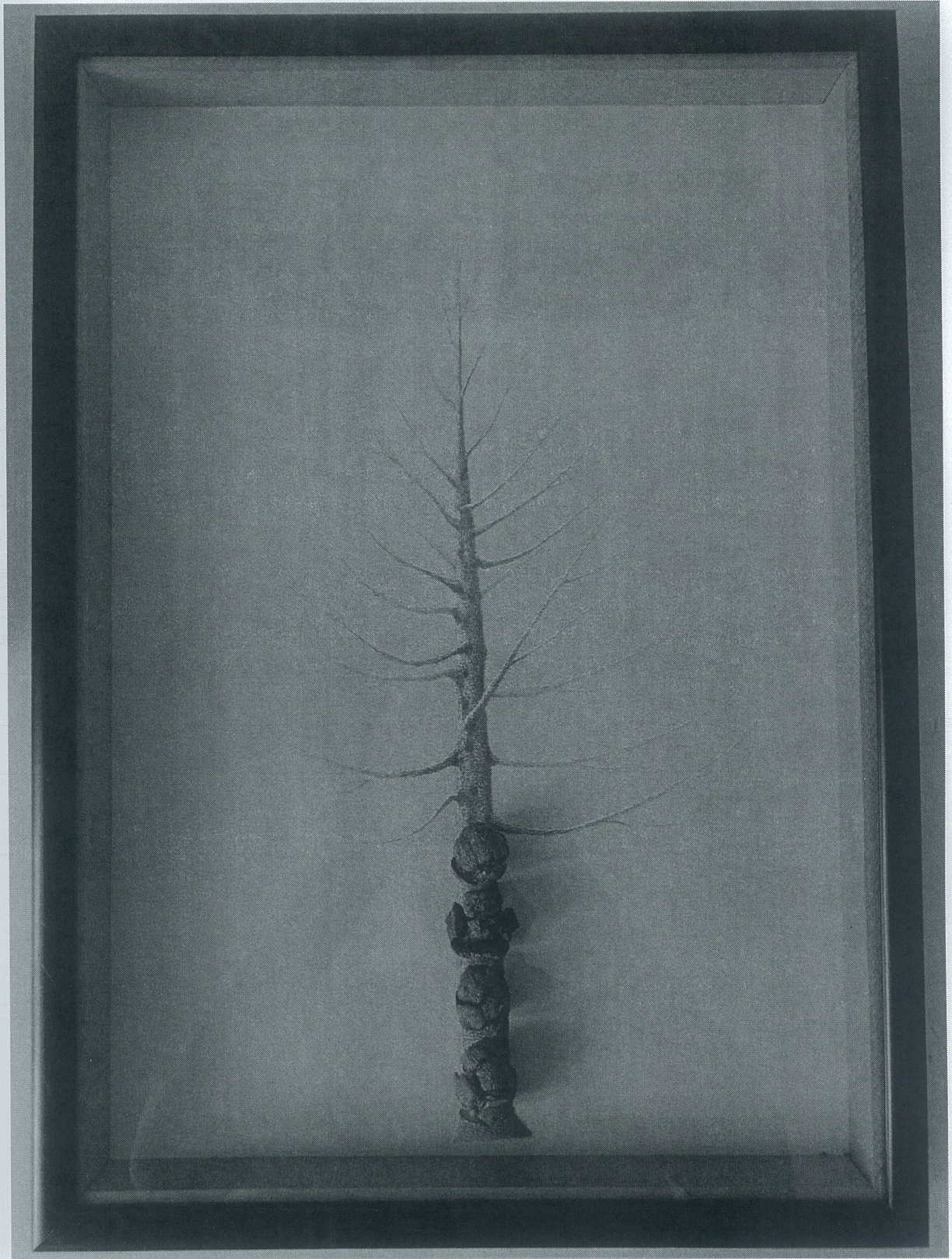
RESİMLER

Görsel 16 . Döngü I ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024

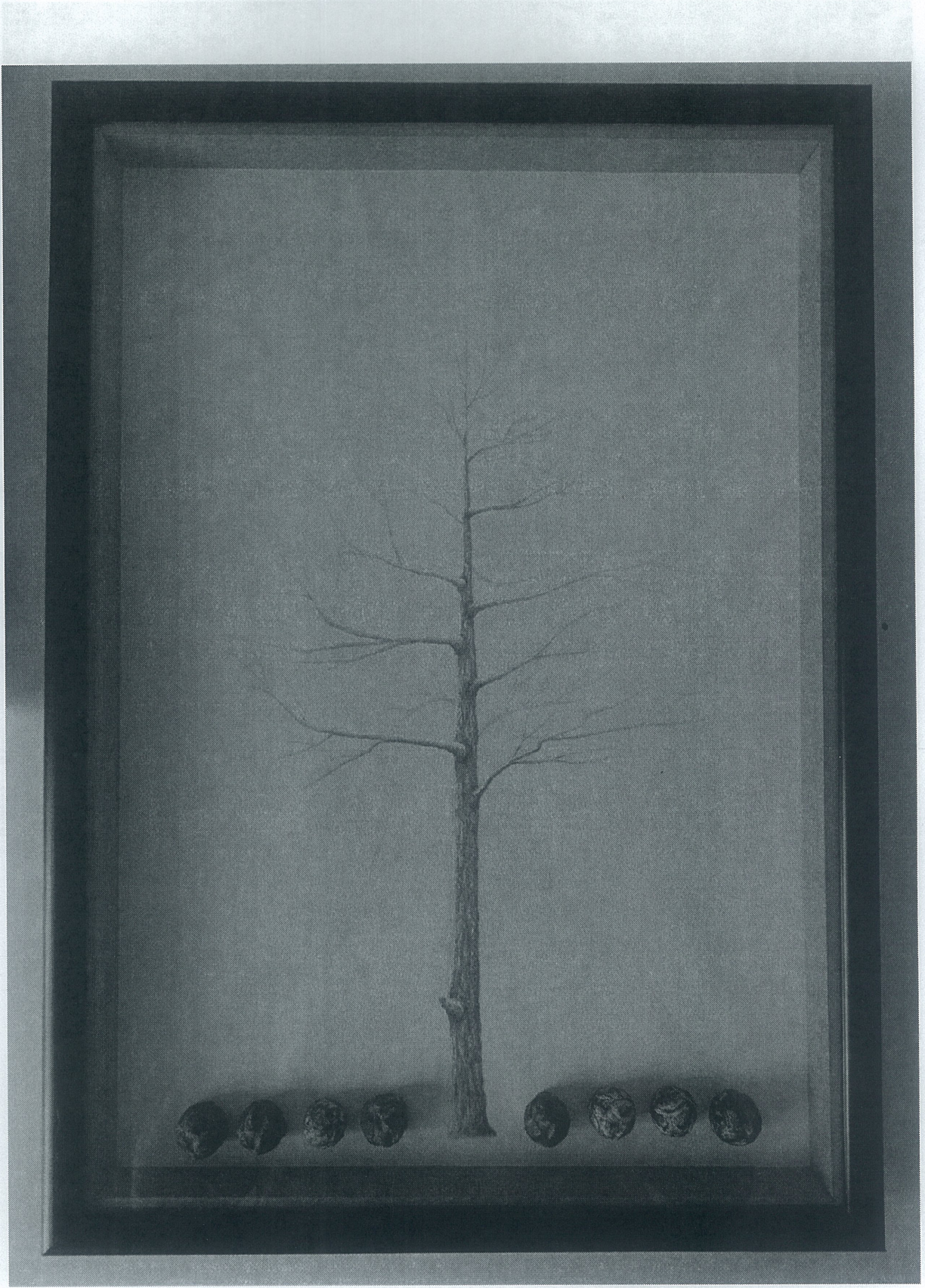

Görsel 17 . Döngü II ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024

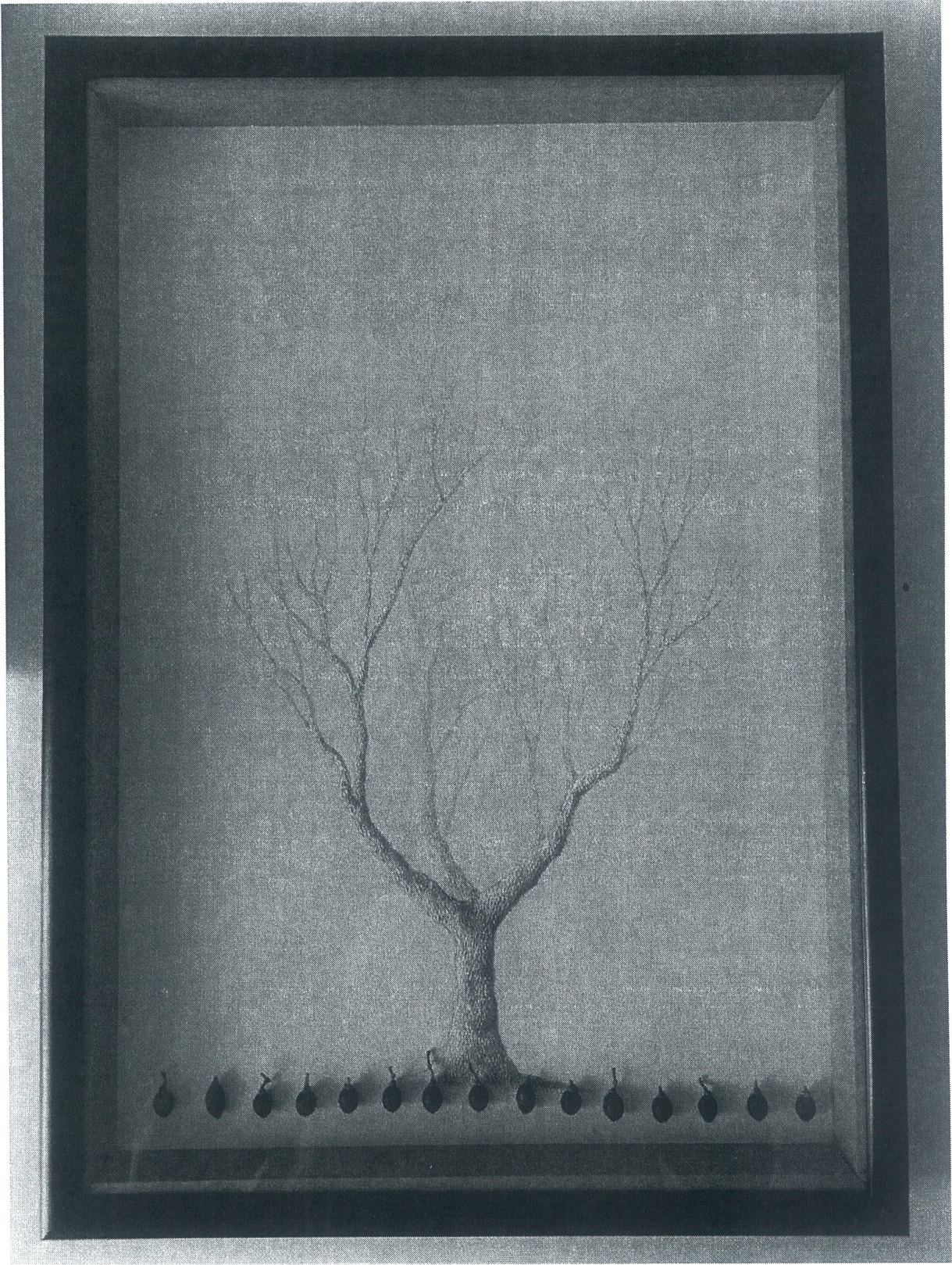

Görsel 18. Döngü III ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024

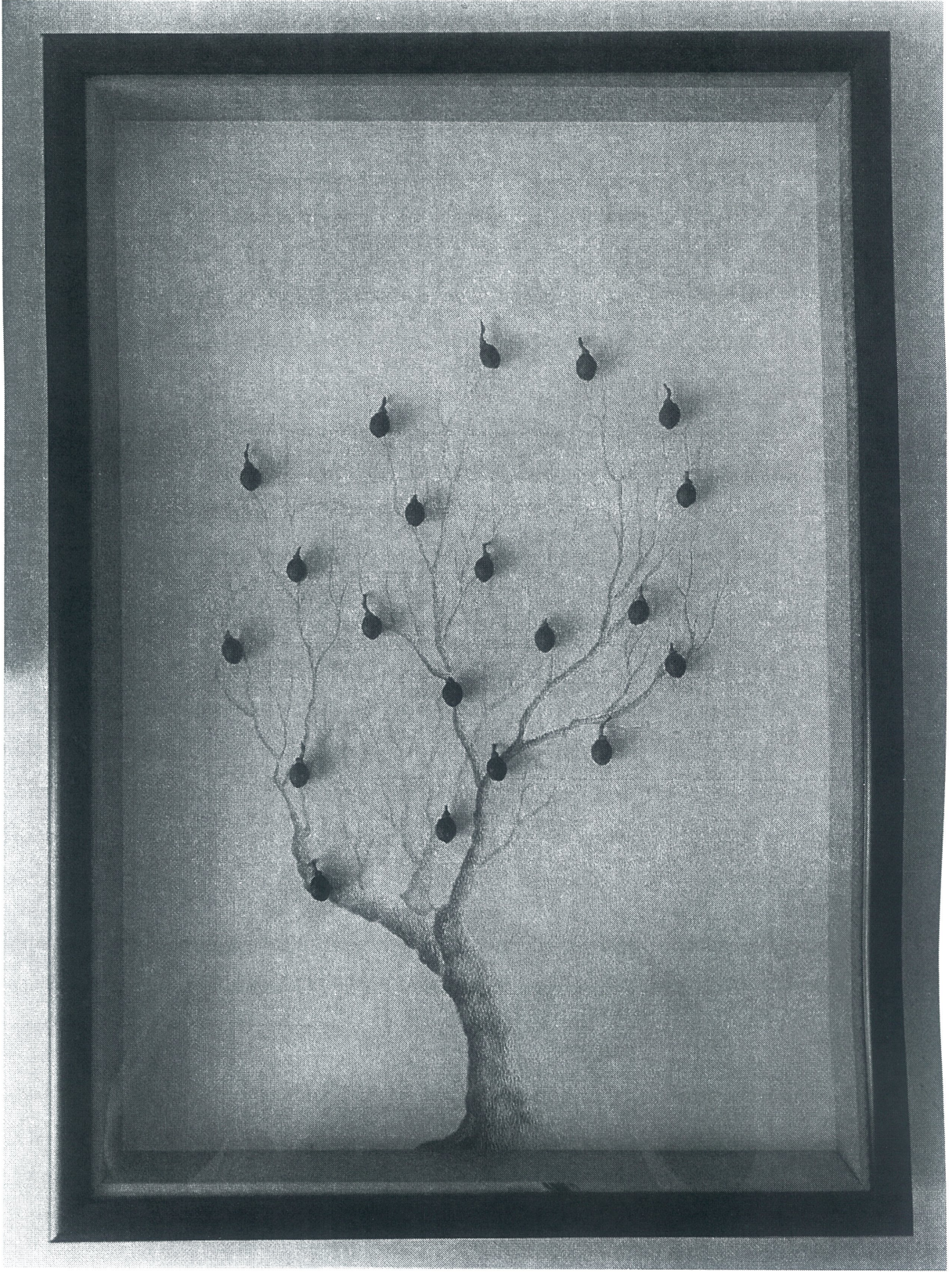
Görsel 19. Döngü IV ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024

Görsel 19. Döngü IV ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 2024

Görsel 20. Döngü V ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35 x50), 202

Görsel 21. Döngü VI ,Dokulu Kağıt Üzerine Kuru Boya (35x50), 2024

